

Pirma kūrimo diena

Pr1:1. Pradžioje

Egzistuoja šio žodžio du tipiniai aiškinimai. Labiausiai paplitęs – tai paprasta chronologinė pradžia visų sukurtų matomų dalykų. Kitas aiškinimas mums teigia, kad čia kalbama apie dar prieš laikų pradžią iš Tėvo gimusį Dievo Sūnų – antrą Švč. Trejybės asmenį, Kuriame ir per Kurį buvo visa sukurta.

Visa per jį atsirado, ir be jo neatsirado nieko, kas tik yra atsiradę. (Jn 1:3)

Nes jame sukurta visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima, ar sostai, ar viešpatystės, ar kunigaikštystės, ar valdžios, – visa sukurta per jį ir jam. (Kol 1:16)

Šiuos du aiškinimus galima sujungti į vieną:

Pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas. Jis pradžioje buvo pas Dievą. Visa per jį atsirado, ir be jo neatsirado nieko, kas tik yra atsiradę. (Jn 1:1-3)

Jis buvo pasaulyje, ir pasaulis per jį atsiradęs, bet pasaulis jo nepažino. (Jn 1:10)

Jėzus atsakė: „Jūs esate iš pažemių, o aš esu iš aukštybės. Jūs – iš šio pasaulio, o aš – ne iš šio pasaulio. Dėl to aš jums sakiau, kad jūs numirsite savo nuodėmėse. Tikrai! Jeigu jūs netikėsite, kad Aš Esu, – jūs numirsite savo nuodėmėse“. Tuomet jie paklausė: „Kas gi tu toks esi?“ Jėzus atsakė: „Kaip tik tas, ką aš jums sakau!“ (Jn 8:23-25)

O jis buvo numatytas dar prieš pasaulio sukūrimą ir apreikštas laikų pabaigoje jums. (1 Pt 1:20)

Kadaise tu padėjai žemės pamatus, ir dangūs yra tavo rankų darbas. (Ps 102:26)

Beje, Naujajame Testamente Jonas žodžiu ‚pradžioje‘ pradeda savo Evangeliją, tuo norėdamas parodyti ryšį tarp kūrimo ir Jėzaus, vadindamas jį ‚Žodžiu‘:

Pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas. Jis pradžioje buvo pas Dievą. Visa per jį atsirado, ir be jo neatsirado nieko, kas tik yra atsiradę. (Jn 1:1-3)

Žydų komentaruose yra aiškinimas, jog Mozės Penkiaknygės (Toros) dvidešimt dvejomis raidėmis buvo sukurtas pasaulis. Hebrajų kalbos raidynas sudarytas iš 22 raidžių. Žydų komentatoriai aiškina, jog pradžioje Dievas parašė Torą ir po to, kaip pagal parašytą planą, sukūrė pasaulį. Panašia prasme šį išsireiškimą naudoja ir Jonas, 22 raides įvardindamas vienu žodžiu „Žodis“.

Dievas sukūrė

Čia naudojamas žodis ‚bara‘, kuris pagal judėjų ir krikščionių tikėjimą reiškia Dievo kūrybinį veiksmą tvėrimą – darymą kažko iš nieko.

Nagi, ar nežinai, ar nesi girdėjęs? VIEŠPATS – amžinasis Dievas, kūrėjas visų žemės šalių. Nepailsta jisai nei pavargsta, neištiriama jo išmintis. (Iz 40:28)

O dabar šis yra žodis VIEŠPATIES, tavo kūrėjo, Jokūbai, – žodis to, kuris tave sukūrė, Izraeli. (Iz 43:1)

Visa tešlovina VIEŠPATIES vardą, nes jis tarė, ir visa buvo sukurta. (Ps 148:5)

{Viešpats} atsakė: „Štai aš sudarau sandorą. Visai tavo tautai regint padarysiu tokius nuostabius darbus, kokių nėra buvę padaryta visoje žemėje ar kokioje nors tautoje. Visi žmonės, tarp kurių gyveni, pamatys VIEŠPATIES darbus, nes tai, ką tau darysiu, yra baimę keliantis dalykas. (Iš 34:10)

“Bet jei VIEŠPATS padarys ką nors negirdėta, jei žemė atvers savo burną ir praris juos su viskuo, kas jiems priklauso, ir jie gyvi nužengs į Šeolą, tada jūs žinosite, kad šie vyrai VIEŠPATIES neklausė“. (Sk 16:30).

Šiais žodžiais remiantis atmetamos hipotezės, kad pasaulis savaime atsirado ir išsilaiko, kad pasaulis yra Dievo emanacija (panteistinis požiūris, teigiantis, jog viskas yra Dievas). Jais teigiama, kad pasaulis yra pašauktas iš nebūties Dievo valia ir visagale jėga, kad jis yra kažkas, kas yra šalia Dievo.

dangų ir žemę.

„Dangus ir žemė“ žodžių derinys Biblijoje paprastai tarnauja nusakyti sąvokai „visa visata“.

Kadaise tu padėjai žemės pamatus, ir dangūs yra tavo rankų darbas. (Ps 102:26)

Štai aš jau kuriu naują dangų ir naują žemę. O to, kas buvo, niekas neatsimins, nei į galvą niekam nebeateis. (Iz 5:17)

Ar gali pasislėpti žmogus pakampyje, kad aš jo nematyčiau? – tai VIEŠPATIES žodis. Argi aš ne tas, kurio pilnas ir dangus, ir žemė? – tai VIEŠPATIES žodis“. (Jer 23:23-24)

Tačiau kiti čia išvelgia sukūrimą matomo ir nematomo (angelų) pasaulių. Biblijoje žodis „dangus“ naudojamas nusakyti dangaus gyventojams, t.y. angelams.

Mikajas tęsė: „Todėl klausykis VIEŠPATIES žodžio: aš mačiau VIEŠPATĮ, sėdintį savo soste, visai dangaus galybei stovint šalia jo dešinėje ir kairėje. (1 Kar 22:19)

Kur buvai, kai dėjau žemės pamatus? Pasakyk man, jeigu išmanai! Kas nustatė jos matmenis – tikrai tu žinai! Argi kas ištiesė ant jos matavimo virvę? Į ką buvo jos šulai įleisti ir kas padėjo jos kertinį akmenį, kai drauge giedojo rytmetinės žvaigždės ir visi dangaus gyvūnai (gyventojai) net šaukė iš džiaugsmo? (Job 38:4-7)

Nes jame surta visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima, ar sostai, ar viešpatystės, ar kunigaikštystės, ar valdžios, – visa surta per jį ir jam. (Kol 1:16)

Pirmo aiškinimo labai kalba ir šių žodžių kontekstas, nes netvarka ir chaosas priskiriamas tik žemei, t.y. matomam pasauliui.

Pr 1:2. O žemė buvo padrika ir dyka,

„Padrika ir dyka“ - hebrajų kalboje ‘gohu va vohu’, – išsireiškimasis, kuris tapo sparnuotu išsireiškimu betvakei, kitaip tariant - chaosui nusakyti

Žodis „žemė“ Biblijoje dažnai reiškia žemės planetą ir ją supančią atmosferą:

Jis palaimino Abramą, tardamas: „Tepalaimina Abramą Dievas Aukščiausiasis, dangaus ir žemės Kūrėjas!“ (Pr 14:15)

Tešlovina jį dangus ir žemė, jūros ir visa, kas jose gyva! (Ps 69:35)

Žodis „žemė“ šia prasme panaudotas ir čia, kas matosi iš konteksto, pagal kurį chaotiška šios žemės masė vėliau išskyrė iš savęs sausumą ir vandenį. Apaštalas Petras užsimena apie vandens vaidmenį kuriant pasaulį:

Mat jiems (protėviams), to norintiems, lieka paslėpta, kad nuo seno buvo dangūs ir žemė, iš vandens ir per vandenį sutvarkyta Dievo žodžiu. (2 Pt 3:5)

Dievas padarė skliautą ir atskyrė vandenį, buvusius po skliautu, nuo vandens, buvusių viršum skliauto. Taip ir įvyko. Dievas pavadino skliautą Dangumi. (Pr 1:7-8)

Žodžiai „padrika“ ir „dyka“ charakterizuoja pradinę masę, turint omenyje „tamsą“, „betvarkę“:

Nes šitaip kalba VIEŠPATIS, kuris sukūrė dangų, – jis – Dievas, kuris paruošė ir padarė žemę, – davė jai pradžia, – jis – tas, kuris nesukūrė jos tyrlaukių, bet padarė gyvenamą. (Iz 45:18)

tamsa gaubė bedugnę,

Ta tamsa buvo dėl to, kad dar nebuvo šviesos, kuri dar neegzistavo kaip atskira savarankiška stichija. Ji buvo išskirta iš pradinio chaoso pirmą kūrimo dieną.

Originale rašomi du žodžiai ‚tehom‘ ir ‚maim‘, kurie reiškia masę vandens, kuri sudaro bedugnę. Tuo norima pasakyti, kad pirminė chaotiška masė buvo skysto pavidalo.

ir vėjas iš Dievo dvelkė viršum vandenų.

Дух Божий носился (viena iš rus. žodžio ‚носился‘ reikšmių – ‚perėjo‘) над водою. (Быт 1:2)

Vieni komentatoriai čia mato Dievo siųstą vėją, kad tas suformuotų sausumą. Kiti mano, jog tai tą patį tikslą pasiekti skirtas Dievo angelas ar kokia kita protinga galia. Dar kiti čia išvelgia Šv. Dvasią. Paskutinė versija yra įtikimiausia, ji rodo, kad pasaulio ir žmogaus kūrime dalyvavo ir trečias Švč. Trejybės asmuo:

VIEŠPATIES žodžiu buvo padaryti dangūs ir jo burnos alsavimu visos jų galybės. (Ps 33:6)

Tuomet VIEŠPATS Dievas padarė žmogų iš žemės dulkių ir įkvėpė jam į nosį gyvybės alsavimą. Taip žmogus tapo gyva būtybe. (Pr 2:7)

Kol dar turiu gyvastį ir Dievo alsavimas mano šnervėse. (Job 27:3)

Suraskite knygoje VIEŠPATIES ir paskaitykite, ką ji sako: „Nė vienas tų gyvūnų atsirasti nedels, nes taip paliepė lūpos VIEŠPATIES ir jo dvasia visus ten surinks. (Iz 34:16)

Šv. Dvasios veikimas Biblijoje kartais palyginamas su paukšte, kuri tupi ant kiaušinių ir šildo juos tam, kad pažadintų gyvybę:

Kaip erelis skatina savo jauniklius, plazdendamas virš lizdo, taip jis išskleidė savo sparnus ir, paėmęs jų, nešė pirmyn ant savo sparnų. (Įst 32:11)

Šiais žodžiais norima pasakyti, kad pirmąkart chaose, be paties Dievo, kartu darbavosi dar ir kažkokios Jo įsteigtos dėsningai veikiančios natūralios jėgos. Kaip paukščio šilumos veikiamame kiaušinyje atsiranda gyvybė, panašiai ir Dievo Dvasiai (vienas iš jos charakterių nusakančių simbolių – balandis) dvelkiant chaoso vandenyse vyko pasaulį kuriantys procesai. Tačiau ir šios jėgos, ir jų veiklos rezultatai statomi į tiesioginę priklausomybę nuo Dievo.

Pr1:3. Tuomet Dievas tarė: „Tebūna šviesa!“ Ir šviesa pasirodė.”

Visagalio Kūrėjo mintis, žodis ir veiksmas yra tarpusavyje visiškai tapatūs. Nėra kliūčių, kurios sutrukdytų jo norui realizuotis. Dievo žodis yra įstatymas būčiai: “Juk jis tarė, ir pasaulis pasidarė, jis įsakė, ir visa atsirado.” (Ps 33:9)

Šviesos sukūrimas buvo pirmasis Dievo pasaulio tvėrimo aktas. Ši pirminė šviesa nebuvo mums įprasta šviesa, nes dangaus šviesuliai buvo sukurti tik ketvirtą kūrimo dieną. Tai buvo šviesą nešantis eteris, kuris, būdamas bangavimo režime, sklaidė pirminę tamsą kurdamas būtinas sąlygas atsirasti organinei gyvybei, įvairioms jos formoms.

Pr 1:4. Dievas matė, kad šviesa buvo gera,

Psalminkas sako: “Tebūna amžina VIEŠPATIES garbė, tesidžiaugia Dievas savo kūriniais!” (Ps 104:31)

«Веселится Господь о делах Своих!» (Пс. 103:31)

Šviesa gera, nes ji yra visa ko, kas gyva šaltinis, džiaugsmo ir laimės versmė.

ir Dievas atskyrė šviesą nuo tamsos.

Dievas pirminės tamsos nesunaikino, o tik nustatė teisingą periodinę jos ir šviesos kaitą, būtiną žmonių, gyvūnų bei kitų gyvų kūrinių gyvybės palaikymui ir jėgų išsaugojimui:

Tu siunti tamsą, ir ateina naktis, – tuomet sujunda visi miško gyvūnai. Liūtukai riaumoja grobio, ieškodami sau maisto iš Dievo. Saulei užtekėjus, jie pasitraukia miegoti savo lindynėse. Žmogus eina prie savo darbo ir triūsia iki vakaro. (Ps 104:20-24)

„Taip kalbėjo VIEŠPATS: jei kas iš jūsų galėtų sulaužyti mano sandorą su diena ir mano sandorą su naktimi taip, kad diena ir naktis nebeateitų joms skirtu laiku“. (Jer 33:20)

Taip pasakė VIEŠPATS. „Tik jei neturėčiau sandoros su diena ir naktimi, tik jei nebūčiau davęs įstatų dangui ir žemei, tuomet Jokūbo palikuonis ir savo tarną Dovydą atmesčiau taip, kad iš jo palikuonių neimčiau valdovų Abraomo, Izaoko ir Jokūbo palikuonims. Sugražinsių jų tremtinius ir būsiu jiems gailestingas“. (Jer 33:25)

Taip kalbėjo VIEŠPATS – tas, kuris duoda saulę, kad šviestų dieną, liepia mėnuliui ir žvaigždėms, kad šviestų nakčia, kuris pažadina jūros bangų šniokštimą, kurio vardas yra Galybių VIEŠPATS: „Tik jei tie įstatai pranyktų be mano valios, – tai VIEŠPATIES žodis, – tuomet Izraelio palikuonys amžinai liautųsi buvę tauta mano akyse“. (Jer 31:35-36)

Pr 1:5. Dievas pavadino šviesą Diena, o tamsą Naktimi.

Dievas duoda vardus ir vienas kitą keičiantiems šviesos ir tamsos periodams. Iki trečios dienos pabaigos, kol dar nebuvo sukurta saulė, tie periodai nebuvo tapatūs mums įprastiems dienos ir nakties periodams.

Tedžiūgauja ištikimieji, pasiekę garbės, iš džiaugsmo tegieda visą naktį. (Ps 149:5)

Atėjo vakaras ir išaušo rytas, pirmoji diena.

И был вечер, и было утро: день один. (Быт 1:5)

Hebrajų kalba parašytos Biblijos šią eilutę verčiant pažodžiui, mintis būtų išreikšta taip: „Atėjo vakaras ir išaušo rytas, viena diena“. Taip ši vieta verčiama rusiškajame Biblijos vertime. Tuo pagrindu judaizme priimta dienos pradžia laikyti ne 12 nakties valandą, o vakarą – saulės nusileidimo momentą. Todėl šabo poilsį žydai pradeda penktadienio vakarą ir pabaigia šeštadienio vakarą.

Kiti komentatoriai mano, jog paros pradžia turi būti laikomas rytas, nes pati galimybė skirti paroje naktį ir dieną atsirado šviesos sukūrimo momentu, kuriuo prasidėjo pirmoji diena – rytu pirmos kūrimo dienos.

Diena buvo senovės žmogui pats paprasčiausias, patogiausias laiko chronologinio matavimo matas. Todėl žodžiu ‚diena‘ buvo pavadinti tam tikri laikotarpiai, kurių metu Dievas kūrė tam tikrus dalykus, o pirmam žmogui leido pamatyti kosmogoniniame regėjime tai, kas svarbiausia jų metu vyko. Dievas galėjo sukurti pasaulį iš karto – akimirksniu. Bet jis gali jį kurti ir palaipsniui, laike – per savaitę, mėnesį, metus ar dar ilgesnį laiko tarpą.

Originalo hebrajų kluboje šioje vietoje rašoma ne ‚pirmoji diena‘, o ‚viena diena‘. Nes pradžioje kūrimo ji buvo vienintelė diena.

Antra kūrimo diena

Pr 1:6. Dievas tarė: „Tebūna skliautas viduryje vandenų ir teatskiria vandenis nuo vandenų!“

Быт 1:6. И сказал Бог: да будет твердь (tvirtuma) посреди воды, и да отделяет она воду от воды.

Čia kalbama apie žemę gaubiantį atmosferos sluoksnį. Biblijos požiūriu, jis yra vieta, kurioje gimsta vėjai ir audros. Rusiškasis Biblijos šio sakinio vertimas labiau atskleidžia senovės žmogaus matymą, kurio žvilgsniui žemę gaubianti atmosfera pasirodo esanti tarsi tvirtai surėdyta daugiafunkcinė Dievo valdoma konstrukcija. Apie tai kabama ir kitose Biblijos vietose:

Tu ištempei dangų tarsi palapinės dangą, padėjai savo buveinės sijas viršum vandenu. Iš debesų darai sau vežimą, keliauji ant audros sparnų. Vėjus imi savo pasiuntiniais, žaibų liepsnas – savo tarnais. (Ps 104:2-4)

Šlovinkite jį jūs, dangaus aukštybės, ir jūs, vandenys virš dangaus skliauto! Visa tešlovina VIESPATIES vardą, nes jis tarė, ir visa buvo sukurta. Į savo vietas viską padėjo amžių amžiams, nustatė darną, kuri niekad nesikeis. Šlovinkite VIESPATĮ nuo žemės – jūs, jūros pabaisos ir vandenyno gelmės, Jūs, ugnie ir ledų kruša, sniege ir šalna, audros vėjau, vykdamis jo žodį! (Ps 148:4)

Jis sėdi soste anapus dangaus skliauto virš žemės, jos gyventojai jam atrodo lyg žiogai. Jis tas, kuris dengia žemę dangumi tarsi užuolaida, išskleidžia jį lyg palapinę gyventi. (Iz 40:22)

Audros debesys jis pakelia iš žemės pakraščiu, žaibuoti ir lietui lyti leidžia, vėją išveda iš savo saugyklos. (Ps 135:7)

Juk jis mato žemės pakraščius ir stebi visa po dangumi. Kai jis davė vėjams jėgą ir padalijo vandenį saiku; kai jis davė lietui įstatus ir nustatė kelią perkūnijai, tada jis matė ją ir jos vertę, ją ištyrė ir davė jai vietą. (Job 26:24-27)

“Nes kaip lietus ir sniegas nukrinta iš dangaus ir negrįžta atgalios, kol nepalaisto žemės, kad dygtų ir želtų joje augalai, kad neštų sėklą sėjėjui ir duoną alkanam, taip ir žodis, išeinantis iš mano burnos: jisai nesugrįš pas mane bergždžias, bet įvykdys, ko trokštu, ir atliks, ko siūstas“. (Iz 55:10)

Jis juk leidžia savo saulei tekėti blogiesiems ir geriesiems, siunčia lietų ant teisiųjų ir neteisiųjų. (Mt 5:45)

Vis dėlto jis nepaliko savęs nepaliudyto geradarybėmis: iš dangaus duodavo jums lietaus bei vaisingų metų, teikė jums maisto ir širdies džiaugsmo. (Apd 14:17)

Jeigu žemė sugeria dažną lietų ir iš jos prasikala želmenys, naudingi tiems, kurie ją dirba, tai ji susilaukia Dievo palaimos, bet jeigu ji teželdo erškėčius bei usnis, tai ji niekam tikusi, ant jos krinta praeiksmas, ir galiausiai ji bus išdeginta. (Žyd 6:7-8)

Beje, iki XVII a. pabaigos net geriausi mokslininkai manė, kad žemė ir kiti dangaus kūnai laikosi savo orbitose ir jomis juda dėka tvirtų konstrukcijų, kol Izaokas Niutonas neatrado kūnų traukos vienu prie kitų dėsnio. Jo dėka tapo aišku, jog kiekvienas kūnas, traukia kitą jėga, tiesiai proporcinga jų masėms ir atvirkščiai proporcinga atstumo tarp jų kvadratui. Štai kodėl vienas kitą traukiantys kūnai gali niekada nepritraukti kito, jeigu atstumas tarp jų leidžia jiems rasti pusiausvyrą. Tokią pusiausvyrą yra vienas kito atžvilgiu radę Mėnulis ir Žemė, tokioje pusiausvyroje vienas kito atžvilgiu yra Saulė ir jos planetos.

Pr 1:7. Dievas padarė skliautą ir atskyrė vandenį, buvusius po skliautu, nuo vandenu, buvusių viršum skliauto. Taip ir įvyko.

Vandenys viršum skliauto, greičiausiai, tai vandens garai, kuriais yra prisotinta dangaus atmosfera ir kuri, sutirštėdama kartas nuo karto, įvairiais pavidalais iškrenta ant žemės, pavyzdžiui, lietaus, sniego, krušos, šerkšno pavidalu. Kalbant apie vandenį po skliautu, turima

omenyje visa žemės chaosą permerkiantis vanduo, trečią kūrimo dieną surinktas į natūralias vandens saugyklas – vandenynus, jūras, ežerus, upes.

Senovės žmogui dangaus atmosfera atrodė kaip kažkoks tvirtas dangalas, skiriantis atmosferinius vandenis nuo žemės vandenų. Jie įsivaizdavo, kad kartas nuo karto dangaus atmosfera vienoje ar kitoje vietoje atsiveria, ir tuomet dangaus vandenys per atsivėrusią angą išliejami ant žemės. Biblija prisitaiko prie silpno žmogaus proto ir nemano esant reikalo pateikti kažkokių mokslinių paaiškinimų šiam naiviam pasaulėvaizdžiui.

Pr 1:8. Dievas pavadino skliautą Dangumi. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, antroji diena.

Apaštalas Paulius “buvo iškeltas iki trečiojo dangaus” (2 Kor 12:2). Jei yra trečias dangus, tuomet turi būti ir kiti du dangūs.

Žydu kalboje yra trys žodžiai dangaus sąvokai įvardinti, nes jie suvokė esant tris skirtingas dangaus sferas. Pirmojoje yra debesys ir skraido paukščiai. Antroji yra tarpžvaigždinė/išorinė erdvė, kurioje yra žvaigždės, planetos ir kiti dangaus objektai. Trečia sfera yra dvasinė, kurioje gyvena Dievas ir kitos dvasinės būtybės.

Tas dangus, apie kurį čia kalbama, buvo laikomas pačiu žemiausiu ir artimiausiu, matomu akimis, paukščių gyvenamąja vieta. Senajame Testamente dažniausiai užsimenama apie šį dangų:

Kai pasižiūriu į tavo dangų, – tavo pirštų darbą, – į mėnulį ir žvaigždes, kuriuos tu pritvirtinai, ... (Ps 8:4)

Ir jei, to nepaisydami, manęs neklausysite, padidinsiu bausmę už jūsų nuodėmes septyngubai ir palaušiu jūsų išdidžią jėgą. Geležimi paversiu dangaus skliautą viršum jūsų, variu jūsų žemę. Niekais nueis jūsų pastangos, nes žemė neduos derliaus, medžiai laukuose neteiks savo vaisių. (Kun 26:18-20)

Dangaus skliautas virš tavo galvos bus varis, o žemė po tavo kojomis – geležis. (Įst 28:23)

Trečia kūrimo diena

Pr 1:9. Dievas tarė: „Tebūna sutelkti vandenys po Dangumi į vieną vietą ir tepasirodo sausuma!“ Taip ir įvyko.

Dievo paliepimo galia pirmą pradžio chaoso dvi pagrindinės dalys, žemė ir vanduo, atsiskyrė viena nuo kitos: vandenys susijungė įvairiuose vandens baseinuose, o sausuma susitelkė į salas ir žemynus, padengtus kalnais, kalvomis ir lygumomis:

Jis sutelkė jūros vandenį tartum į maišą, uždarė gelmes į saugyklas. (Ps 33:7)

Tu įkūrei žemę tvirtai ant jos pamatų, ir ji ten stovės amžinai. Vandenynu tarsi drabužiu ją apklojai; vandenys tįsojo viršum kalnų. Kai tu vandenims pagrūmojai, jie bėgo, traukėsi, pasigirdus tavo griausmo balsui, – kalnams išskylant, slėniams įdumbant, – į vietą, kurią tu jiems skyrei. Tu nubrėžei ribą, kurią peržengti uždraudei, kad žemės vėl neapsemūt. (Ps 104:5-9)

Tam, kuris patiesė žemę ant vandenų, nes jo ištikima meilė amžina. (Ps 136:6)

Kada jis paskyrė jūrai ribas, kad jos vandenys niekad neperžengtų jo įsakymo, kai jis nustatė žemės pamatus. (Pat 8:29)

Atsakai mums, Dieve, mūsų Gelbėtojai, pagarbią baimę keliančių darbų pergale. Į tave viltis deda visi žemės pakraščiai ir tolimosios jūros! (Ps 65:6)

Kas savo rieškučiomis marių vandenį paseikėjo, kas pamatavo dangaus skliautą sprindžiu? Žemės dulkes saiku kas atseikėjo, kas kalnus pasvėrė svarstyklėmis ir kalvas – svertuvu? (Iz 40:12)

Pr 1:10. Dievas pavadino sausumą Žeme, o vandenu telkinį Jūromis. Ir Dievas matė, kad tai gera.

Biblija nekalba apie tai, kokiū būdu ir kiek laiko vyko sausumos nuo vandenu atsiskyrimas, žemės plutos formavimasis, tokiu būdu atverdama erdvę moksliniam šių procesų aiškinimui. Kosmogoniniame senovės žmogaus regėjime, kurį pateikia Biblija, vaizduojamas tik bendras charakteris ir pasaulio trečio kūrimo etapo (Biblijos kalba – trečios kūrimo dienos) galutinis rezultatas.

Pr 1:11-13. Dievas tarė: „Teželdina Žemė augmeniją: augalus, duodančius sėklą, ir visų rūšių vaismedžius, nešančius žemėje vaisius su sėklomis!“ Taip ir įvyko. Žemė išželdino augmeniją: augalus, duodančius visų rūšių sėklą, ir visų rūšių medžius, vedančius vaisius su sėklomis. Ir Dievas matė, kad tai gera. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, trečioji diena.

Šių nedaugelio žodžių pagalba vaizduojamas grandiozinis kosmogoniniame regėjime senovės žmogaus matytas poveiklis laipsniško radimosi žemėje įvairių rūšių augalų, žemės išželdintų Dievo jai suteiktų galių ir įsteigtų dėsnių dėka, o ne savaiminiu - atsitiktiniu jų atsiradimu.

Čia pastebime, jog žemės paviršiuje augalai ir medžiai ne staiga atsirado, ne stebuklingu momentiniu aktu buvo sukurti. Jų atsiradimas buvo kūrybinės jėgos kreipiamas vykti natūralia eiga. Dievas kreipiasi į žemę liepdamas jai išželdinti įvairias rūšis augalijos pagal jai suteiktus dėsnius.

Šiuolaikinė geologija patvirtina, jog pradžioje buvo išželdinta žolė (paparčiai ir t.t.), po to žydintys augalai (lelijos, medžiai). Dievo visagalybė nuo to nei kiek nenukenčia, nes jis yra pirminis šaltinis gyvybinės energijos. Sukurtame pasaulyje visa jėga akivaizdžiai atsiskleidžia Dievo aukščiausioji išmintis:

Jo neregimosios ypatybės – jo amžinoji galybė ir dievystė – nuo pat pasaulio sukūrimo aiškiai suvokiamos protu iš jo kūrinų. (Rom 1:20)

Šią trečią kūrimo dieną, skirtingai nuo kitų dienų, Dievas du kartus (Pr 1:10 ir Pr 1:12) ištarė, jog “tai gera” – hebraiškai “ki tov”. Todėl judaizme antradienis (pagal jų kalendorių tai trečia savaitės diena) laikoma pačia geriausia diena.

Ketvirta kūrimo diena

Pr 1:14-15. Dievas tarė: „Tebūna šviesuliai dangaus skliaute dienai nuo nakties atskirti! Teženklina jie šventes, dienas ir metus, tebūna jie šviesuliai dangaus skliaute žemei apšviesti!“ Taip ir įvyko.

Čia pirmą kartą nurodoma paros ir naktį suskirstymo priežastis – tai daroma dėl dangaus šviesulių įtakos. Tuo pateikiamas netiesioginis tvirtinimas, jog pirmos trys kūrimo paros nebuvo paprastos astronominės paros, o tokį charakterį Biblijos pasakojime jos įgijo todėl, kad senovės žmogus turėjo kosmogoninį regėjimą.

Biblija nurodo trejų dangaus šviesulių paskirtį: skirti dieną nuo nakties, būti laiko reguliatoriais (skirtingos saulės ir mėnulio fazės turėjo rodyti periodinę mėnesių ir sezonų kaitą,

tai labai reikalinga žemdirbiams, piemenims, keliautojams, jūreiviams) ir apšviesti žemę. Greitai mėnulio fazės, ypač jaunatis, ima vaidinti didelį vaidmenį nustatant žydų šventų laikotarpių ir švenčių laiką. Biblija perspėja, jog žmogus yra linkęs dangaus šviesulius sudievinėti:

Ar kad kartais, pakėlęs akis į dangų ir stebėdamas saulę, mėnulį, žvaigždes ir dangaus galybę, nebūtum sugundytas juos garbinti ir jiems tarnauti. (Įst 4:19)

Pr 1:18-19. Dievas padarė du didžiulius šviesulius – didesnį šviesulį dienai valdyti ir mažesnį šviesulį nakčiai valdyti – ir žvaigždes. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, ketvirtoji diena.

Nors didieji dangaus šviesuliai nevedinami vardais, tačiau iš artimiausio konteksto ir iš kitų Biblijos teksto vietų suprantama, jog čia kalbama apie saulę ir mėnulį:

Tu padarei mėnulį mėnesiams žymėti; saulė žino, kada nusileisti. (Ps 104:19)

Tu sukūrei dieną ir naktį; tu padėjai į vietą mėnulį ir saulę. (Ps 74:16)

Tam, kuris padarė didžiuosius šviesulius, nes jo ištikima meilė amžina. Saulę – valdyti dienai, nes jo ištikima meilė amžina, Mėnulį ir žvaigždes – valdyti nakčiai, nes jo ištikima meilė amžina. (Ps 136:7-9)

Šlovinkite jį, saule ir mėnuli, šlovinkite jį, visos mirksinčios žvaigždės! Šlovinkite jį jūs, dangaus aukštybės, ir jūs, vandenys virš dangaus skliauto! Visa tešlovina VIEŠPATIES vardą, nes jis tarė, ir visa buvo sukurta. (Ps 148:3-5)

Taip kalbėjo VIEŠPATS – tas, kuris duoda saulę, kad šviestų dieną, liepia mėnuliui ir žvaigždėms, kad šviestų nakčiai, kuris pažadina jūros bangų šniokštimą, kurio vardas yra Galybių VIEŠPATS. (Jer 31:35)

Saulė iš tiesų yra didelis dangaus šviesulys. Tačiau mėnulis yra labai mažas lyginant su kitais dangaus kūnais. Tai rodo, kad Biblija kalba ne mokslo kalba, o paprasta žmonių kalba, kuri grindžiama pojučių teikiamu matymu, pagal kuriuos saulė ir mėnulis yra patys didžiausi dangaus horizonte.

Bendru žvaigždžių vardu Biblijos autorius įvardina milijonus kitų žvaigždžių, kurie, būdami toli nuo žemės, neapginkluotam žmogaus žvilgsniui prisistato kaip maži šviečiantys taškeliai. Dangaus šviesulių reginio apmąstymas įkvėpdavo daugelį Senojo Testamento rašytojų šlovinti Kūrėjo išmintį ir gerumą:

Kai pasižiūriu į tavo dangų, – tavo pirštų darbą, – į mėnulį ir žvaigždes, kuriuos tu pritvirtinai, – kas yra žmogus, kad jį atsimeni, kas yra mirtingasis, kad juo rūpiniesi? (Ps 8:4-5)

Dangūs apskatinėja Dievo garbę, dangaus skliautas skelbia jo rankų darbą. Apie tai diena dienai pasakoja ir naktis nakčiai duoda žinią. Be jokio kalbesio ir be jokių žodžių, negirdėti jų balso, – betgi jų žinia skamba visoje žemėje, jų žodžiai girdėti iki pat pasaulio pakraščiu. Danguose jis pastatė palapinę saulei, – lyg nuotaka ji išėina iš po savo jungtvių užuolaidos ir lyg galiūnė džiugiai bėga savo keliu. (Ps 19:2-6)

Argi gali surišti Sietyno grandines ar atrišti Šaulio diržą? Argi gali išvesti laikui atėjus žvaigždes ar parodyti kelią Grižulo Ratams ir palydai? Argi žinai dangaus skliauto įstatus, ar gali padaryti, kad jie valdytų žemę? (Job 38:31-33)

Ar jūs nežinot? Argi negirdėjot? Argi tai jums neskelbta nuo pradžios? Ar jūs nesupratot? Nuo tada, kai žemės pamatai buvo padėti, jis sėdi soste anapus dangaus skliauto virš žemės, jos gyventojai jam atrodo lyg žiogai. Jis tas, kuris dengia žemę dangumi tarsi užuolaida, išskleidžia jį lyg palapinę gyventi. (Iz 40:21-22)

Su kuo palyginsit mane? Su kuo aš jums lygus?“ – sako Šventasis. Akis pakelkit ir pasižiūrėkit į aukštybes! Kas įšias sukūrė? Tasai, kuris atveda jų pulkus, jas suskaičiuoja ir

šaukia kiekvieną jų vardu. Dėl jo didžios galybės ir beribės jėgos nė viena nedrįsta neateiti! (Iz 40:21-26)

Kodėl užmiršai VIEŠPATĮ, savo Kūrėją, kuris dangus išskleidė ir pamatus žemės padėjo? Kiaurą dieną tave kankina baimė dėl engėjo įtūžio, norinčio tave sunaikinti. Bet kurgi tas engėjo įtūžis? (Iz 51:13)

VIEŠPATS taip kalba: „Dangus – mano sostas, o žemė – man kojoms suolelis. Kur yra tie namai, kuriuos galėtumėte man pastatyti? Kur yra ta mano poilsio vieta? Dievas teisia tautas O mano ranka visa tai sukūrė, visa tai yra mano“, – toksai VIEŠPATIES žodis. „Aš rūpinuosi žmogumi, suvargusiu ir sielvartaujančiu, – tuo, kuris dreba nuo mano žodžio.“ (Iz 66:1-2)

Kaip yra neišmatuojama dangaus skliauto galybė ir nepaseikėjamas pajūrio smėlis, taip aš padauginsiu savo tarno Dovydo palikuonis ir man tarnaujančius levitus“. (Jer 33:22)

Psalmininkas primena, jog mėnulis ir žvaigždės Dievo valia yra tam, kad būtų galima valdyti naktį, o saulėtekis žymi žmogaus darbo dienos pradžią:

Tam, kuris padarė didžiuosius šviesulius, nes jo ištikima meilė amžina. Saulę – valdyti dienai, nes jo ištikima meilė amžina, Mėnulį ir žvaigždes – valdyti nakčiai, nes jo ištikima meilė amžina. (Ps 136:7-9)

Saulei užtekėjus, jie pasitraukia miegoti savo lindyne. Žmogus eina prie savo darbo ir triūsia iki vakaro. (Ps 104:22-23)

Taip kalbėjo VIEŠPATS – tas, kuris duoda saulę, kad šviestų dieną, liepia mėnuliui ir žvaigždėms, kad šviestų nakčiai. (Jer 31:35)

Penkta kūrimo Diena

Pr 1: 20. Dievas tarė: „Teknibžda vandenyse gyvūnų daugybė, teskraido paukščiai viršum žemės po dangaus skliautu!“ Taip ir įvyko.

Быт 1:20. И сказал Бог: да произведет вода пресмыкающихся, душу живую; и птицы да полетят над землею, по тверди небесной.

Žodis ‚vanduo‘, kaip matosi iš konteksto, čia vartojamas bendraja ir plačiaja prasme – reiškia ne tik paprastą vandenį, bet ir žemės atmosferą, kuri, kaip žinoma, Biblijos kalboje taip pat vadinama ‚vandeniu‘ (Pr 1:6-7). Čia, kaip ir anksčiau (Pr 1:11), pačiame biblijame išsireiškime (labiau tai išreikšta vertime į rusų kalbą) glūdi užuomina, jog kūrybiniame procese dalyvauja ir natūralūs agentai – vanduo ir oras kaip ta terpė, kurioje Kūrėjas numatė gyventi ir daugintis atitinkamoms gyvūnijos rūšims.

Augalų atsiradimas trečią dieną buvo organinės gyvybės žemėje pradžia. Tačiau ji buvo dar netobulos, pirminės formos. Biblija, sutartinai su mokslo atradimais, kalba apie dvi giminingas gyvūnų klases: vandens stichijos gyventojus ir oro stichiją pripildančius dangaus sparnuočius.

Pirmoji iš šių klasių hebraiškame tekste pavadinta žodžiu ‚šerec‘, kuris reiškia ne tik žuvis, bet ir visus vandens gyventojus:

Bet kas neturi pelekų ir žvynų jūroje ar upėje, – iš visų rėpliojančių gyvūnų vandenyje ir iš visų kitų gyvūnų, esančių vandenyje, – tokius laikysite pasibjaurėtiniais. (Kun 11:10)

Lygiai taip pat Dievas sukūrė įvairius dangaus sparnuočius – daugybę ore skraidančių padarų rūšių, o ne tik paukščius, anie galėjo ne tik skaraidyti, bet ir kojomis vaikščioti žeme:

Visi sparnuotieji vabzdžiai, vaikščiojantys keturiomis kojomis, bus jums pasibjaurėtini. Bet iš sparnuotųjų vabzdžių, vaikščiojančių keturiomis kojomis, galite valgyti tuos, kurie turi sudurtas kojas ir gali jomis šokinėti žemėje. (Kun 11:20-21)

Rusiškasis Biblijos vertimas atkreipia dėmesį tai, kad šios būtybės Dievo valia turi gyvūnams būdingą sielą.

Pr 1:21. Dievas sukūrė didžiulias jūros pabaisas bei visus judančius visų rūšių gyvūnus, kurie knibžda vandenyse, ir visus visų rūšių sparnuočius. Ir Dievas matė, kad tai gera.

Hebraiškame tekste vartojamas žodis ‚tanninim‘, kuris reiškia didžiulius vandens gyvūnus.:

Argi aš Jūra, argi aš Jūros pabaisa, kad tu pastatei prie manęs sargybą? (Job 7:12)

Savo galybe tu perkirtai jūrą, sutriuškinau jūros pabaisų galvas. (Ps 74:13)

Štai jūra, tokia bekraštė ir plati, ten knibždėlynas be skaičiaus – maži ir dideli gyvūnai. (Ps 104:25)

Tuomet VIEŠPATS paliepė žuviai išspjauti Joną į sausumą. (Jn 2:11)

Tą dieną VIEŠPATS savo kietu, galingu ir aštriu kalaviju nubaus Leviataną, tą pirmą slibiną, Leviataną, tą suktą slibiną. Jis sunaikins slibiną, kuris yra jūroje. (Iz 27:1)

Biblija kalba apie tai, jog tarp pradinių vandenyje, sausumoje ir ore gyvenusių būtybių buvo ir milžiniško dydžio gyvūnai. Tai patvirtina ir paleontologijos mokslo duomenys.

Pr 1:22. Dievas palaimino juos, tardamas: „Būkite vaisingi ir dauginkitės! Pripildykite jūrų vandenį, o paukščiai tesidaugina žemėje!“

Sukūręs gyvūnus, skirtingai nuo augalų, Dievas juos laimina. Laiminimo akto dėka naujai sukurtos gyvūnijos būtybės įgyja galėjimą daugintis pagal savo rūšį.

Hebrajų kalboje žodžiai ‚vaisingumas‘ ir ‚dauginimasis‘ turi tą pačią reikšmę. Jų naudojimas kartu toje pačioje vietoje sustiprina nešamą mintį apie gyvų būtybių dauginimasi gimdymo būdu.

Subtilus naujas momentas: anksčiau buvo užsiminta, kad paukščių gyvenamoji vieta yra oras, kuriame jie skraido, o dabar pridedama dar ir žemė, kurioje jie suka savo lizdus ir gyvena.

Šešta kūrimo diena

Pr 1:24. Dievas tarė: „Tepagimdo žemė visų rūšių gyvūnus: galvijus, roplius ir visų rūšių laukinius gyvūlius!“ Taip ir įvyko.

Čia, kaip ir anksčiau (Pr 1:11-20), nurodoma į natūralių (gamtos) jėgų veikimą kuriant gyvūnus. Taigi, ir gyvūnų atsiradimo procese reiškiasi žemėje glūdinčios natūralos galios.

Pr 1:25. Dievas padarė visų rūšių laukinius žemės gyvūlius, visų rūšių galvijus ir visų rūšių žemės roplius. Ir Dievas matė, kad tai gera.

Bendra sąvoka ‚gyvūno siela‘ [rus. vertime ‚душа животного‘ (Быт 1:21)] čia suskirstoma į tris pagrindines rūšis: laukinius žemės gyvulius, prijaukinamus naminius galvijus, šliaužiojančius žeme arba turinčius trumpas kojas roplius.

Gyvuliai:

Šernai jį knisa ir laukiniai gyvuliai aplink ganosi. (Ps 80:14)

Tu siunti tamsą, ir ateina naktis, – tuomet sujunda visi miško gyvūnai. Liūtukai riaumoja grobio, ieškodami sau maisto iš Dievo. (Ps 104:20-21)

Juk man priklauso visi gyvūnai miške, galvijai ant tūkstančio kalvų. (Ps 50:10)

Tavo tarnų lavonus jie paliko plėšyti paukščiams, tavo ištikimųjų kūnus – draskyti žemės žvėrimis. (Ps 79:2)

Man teiks garbę laukiniai žvėrys, šakalai ir stručiai, nes aš duodu vandens dykumoje ir upes atveriu tyruose, kad būtų ko atsigerti mano išrinktajai tautai. (Iz 43:20)

Galvijai:

Argi tuomet nepriklausys mums jų galvijai ir nuosavybė, – visi jų gyvuliai? (Pr 34:23)

Tuomet Esavas pasiėmė savo žmonas, sūnus, dukteris ir visus savo namiškius, savo galvijus ir visus gyvulius, visą nuosavybę, kurią buvo įsigijęs Kanaane, ir nusikėlė į kraštą, buvusį šiek tiek toliau nuo savo brolio Jokūbo. (Pr 36:6)

Jie varė Juozapui savo galvijus, o jis davė jiems maisto už arklius, avių bei galvijų kaimenes ir asilus. (Pr 47:17)

Mūsų mažyliai, mūsų žmonos, mūsų kaimenės ir visi kiti mūsų galvijai pasiliks Gileado miestuose. (Sk 32:26)

Ropliai:

Kas tik šliaužia pilvu ir kas rėplioja visomis keturiomis ar kas tik turi daug kojų, – jokių žemėje kužančių gyvūnų nevalgysite, nes jie yra pasibjaurėtini. (Kun 11:22)

Iš gyvūnų, kužančių žemėje, šie bus jums nešvarūs: kormis, pelė, įvairių rūšių didieji driežai; gekas, sausumos krokodilas, driežas, smėlynų driežas ir chameleonas. Jums šie yra nešvarūs tarp kužančių gyvūnų. Kas paliestų kurį iš jų padvėsusį, bus nešvarus iki vakaro. (Kun 11:29-31)

Kartais Biblijoje, mažiau griežtoje kalboje visos trys gyvūnų grupės apjungiamos į vieną, kuri vadinama pirmosios grupės pavadinimu.

Tą pačią dieną Nojus drauge su savo sūnumis – Šemu, Hamu ir Jafetu, su savo žmona ir trimis sūnų žmonomis įėjo į arką, – jie ir visi visų rūšių žvėrys, visi visų rūšių galvijai, visi visų rūšių žemės ropliai ir visi visų rūšių paukščiai – visi paukščiai ir visi sparnuočiai. Poros visų mariųjų, turinčių gyvybės alsavimą, įėjo į arką su Nojumi. Įėjusieji buvo visų mariųjų patinas ir patelė. Jie įėjo, kaip Dievas buvo Nojui įsakęs. (Pr 7:13-16)

Visi gyvūnai pasidalijo į dvi lytis, tai rodo jų gebėjimą daugintis pagal savo rūšį. Jų gyvenimo pavyzdys atvėrė pirmojo žmogaus akis ir jis suvokė savo liūdną vienatvę, o tai pasitarnavo priežastimi sukurti jam panašią padėjęją – žmoną:

Žmogus davė vardus visiems galvijams, visiems padangių paukščiams ir visiems laukiniams žvėrimis, tačiau sau tinkamo bendrininko nesurado. (Pr 2:20)

VIEŠPATS Dievas tarė: „Negera žmogui būti vienam. Padarysiu jam tinkamą bendrininką“. (Pr 2:18)

Tuomet VIEŠPATS Dievas užmigdė žmogų kietu miegu ir, jam miegant, išėmė vieną jo šonkaulį, o jo vietą užpildė raumenimis. (Pr 2:21)

Žmogaus sukūrimas

Pr 1:26. Tuomet Dievas tarė: „Padarykime žmogų (hebr. adam) pagal mūsų paveikslą ir panašumą; tevaldo jie ir jūros žuvis, ir padangių sparnuočius, ir galvijus, ir visus laukinius žemės gyvulius, ir visus žemėje šliaužiojančius roplius!“

Iš šių žodžių matome, jog prieš sukurdamas žmogų, Dievas su kažkuo tarėsi. Klausimas, su kuo tarėsi Dievas, nedavė ramybės ir Senojo Testamento pranašui:

Kas gali pasakyti VIEŠPAČIUI, ką jam daryti, jį pamokyti ar duoti jam patarimą? Su kuo jis tarias, kad žinotų, ką daryti? Kas išmokė jį teisingumo tako ar parodė jam išminties kelią? (Iz 40:13-14)

Geriausią atsakymą pateikia Jono Evangelija:

Pradžioje buvo Žodis. Tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas. Jis pradžioje buvo pas Dievą. Visa per jį atsirado, ir be jo neatsirado nieko, kas tik yra atsiradę. (Jn 1:1-3)

Dievo Žodis – Dievo Sūnus, kurio vienas iš jo esmę nusakančių vardų yra „Nuostabūs Patarėjas“:

Nes kūdikis mums gimė! Sūnus duotas mums! Jis bus mums valdovas. Jo vardas bus „Nuostabūs Patarėjas, Galingasis Dievas, Amžinasis Tėvas, Ramybės Kunigaikštis“. (Iz 9:5)

Kitoje Švento Rašto vietoje užsimenama, kad Jis kaip Išmintis dalyvauja visuose Dievo Kūrėjo veiksmuose kaip artimiausias bendradarbis, tame tarpe ir kuriant, žmonių sūnus:

Aš ten buvau, kada jis dėjo dangaus skliautą į vietą, kai jis nubrėžė ratą ant bedugnės paviršiaus; kada jis tvirtino aukštai dangaus skliautą, kai jis įrengė bedugnės šaltinius; kada jis paskyrė jūrai ribas, kad jos vandenys niekad neperžengtų jo įsakymo, kai jis nustatė žemės pamatus. Tuomet aš buvau su juo kaip jo Patikėtinė. Kasdien buvau jo džiaugsmas, visad prieš jį džiūgaudama, džiūgaudama jo gyvenamame pasaulyje, rasdama džiaugsmo žmonijoje. (Pat 8:27-31)

Kiti Švento Rašto aiškintojai šią išmintį sieja su įsikūnijusiu Žodžiu, priėmusiu kūnišką žmogaus prigimtį vienybėje su savo dieviška prigimtimi:

Jis, turėdamas Dievo prigimtį, godžiai nesilaikė savo lygybės su Dievu, bet apiplėšė pats save, priimdamas tarno išvaizdą ir tapdamas panašus į žmones. Jis ir išore tapo kaip visi žmonės. (Fil 2:6-7)

Daugelio Bažnyčios tėvų požiūriu, šis dieviškas pasitarimas vyko dalyvaujant visiems Švenčiausios Trejybės asmenims. Ir tame pasitarime buvo tariamasi, kaip padaryti tai, kas buvo numatyta nuo pradžių pradžios:

Taigi tą vyrą Jėzų Kristų, Dievo valios sprendimu bei numatymu išduotą, jūs nedorėlių rankomis nužudėte, prikaldami prie kryžiaus. (Apd 2:23)

Paskui aš sugrišiu ir vėl atstatysiu suirusią Dovydo padangtę. Aš prikelsiu ją iš griuvėsių ir atkursiu ją, kad imtų ieškoti Viešpaties visi kiti žmonės, visos tautos, kuriose minimas mano vardas. Taip sako Viešpats, leisdamas nuo amžių tai pažinti. (Apd 15:16-18)

Tokiu būdu mes čia randame, jog dar iki pasaulinio tvano egzistavo trejybinio Dievo pažinimas, tačiau šis suvokimas buvo aptemdytas žmonių nuodėmingumo, o po babelio bokšto statybos visiškai ir ilgam išnyko iš Senojo Testamento žmogaus sąmonės. Senojo Testamento laikais Dievo trejybiškumas nuo žmogaus netgi buvo slepiamas dėl pedagoginių tikslų, kad žydai nebūtų pastūmėti į daugdievystę.

Čia hebrajų kalba parašytame originale žodis ‚adam‘ parašytas be artikelio, o tai reiškia, kad tuo žodžiu nenusakomas vyro vardas, o nusakomas pirmas ‚žmogus‘ bendrai. Šis žodis gali būti priskiriamas tiek moterims, tiek vyrams:

Toks yra Adomo kartų sąrašas. Kai Dievas sukūrė žmogų, jis padarė jį panašų į Dievą. Kaip vyrą ir moterį juos sukūrė. Kai jie buvo sukurti, jis juos palaimino ir davė jiems vardą Žmonija. (Pr 5:1-2)

Vartodamas žodį ‚adam‘ vienaskaitoje, pradžios knygos rašytojas pabrėžia žmonių giminės vienybės tiesą. Apie tai kalba ir Apaštalų darbus užrašęs autorius:

Iš vienos šaknies jis išvedė visą žmonių giminę, kuri gyvena visoje žemėje. (Apd 17:26)

Žmogus sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą. Čia vartojami du giminiški pagal reikšmę žodžiai. Tačiau jie turi skirtingus atspalvius. Pirmas jų reiškia idealą, tobulybės pavyzdį. O antrasis reiškia realizaciją šio idealo, nurodyto pavyzdžio kopiją. „Pirmą – pagal paveikslą, mano šventasis Grigorijus Nysietis, - mes turime pagal sukūrimą, o paskutinį – pagal panašumą, - mes kuriame laisva valia”.

Dievo paveikslas žmoguje yra neatskiriama ir nesunaikinama jo prigimties dalis. Tuo tarpu panašumas į Dievą yra laisvų asmens pastangų reikalas, ir jomis jis gali pasiekti labai aukštą panašumo į Dievą išvystymo lygį:

Taigi būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas. (Mt 5:48)

Būkite Dievo sekėjai, kaip jo mylimi vaikai, ir gyvenkite meile, nes ir Kristus pamilo jus ir atidavė už mus save kaip atnašą ir kvapią auką Dievui. (Ef 5:1-2)

Bet kai kada žmoguje Dievo panašumo visiškai nebūna:

Tuomet VIEŠPATS tarė: „Mano dvasia nepasiliks amžinai žmoguje, nes jis yra ir kūnas. Tebūna jų dienos šimtas dvidešimt metų“. (Pr 6:3)

Juk parašyta: Dėl jūsų piktžodžiauja Dievo vardui pagonys. (Rom 2:24)

Dievo paveikslas žmoguje atsispindi jo sudėtingos prigimties galiose ir savybėse, pavyzdžiui, žmogiškos prigimties nemirtingume ir jo pirmapradžiame nekaltume.

Juk Dievas sukūrė žmogų, kad būtų nemarus, padarė jį savo amžinybės paveikslu. (Išm 2:23)

Privalu ... apsilvilti nauju žmogumi, sukurtu pagal Dievą teisume ir tiesos šventume. (Ef 4:24)

Dievas padarė žmoniją dorą, bet žmonės leidosi į savo svarstymus. (Koh 7:29)

Dievo paveikslas žmoguje atsispindi ir jo gebėjimuose ir savybėse, kuriais buvo apdovanotas pirmasis žmogus, kad galėtų savo Kūrėją pažinti ir mylėti.

Dievo paveikslas žmoguje atsispindi ir Dievo suteiktuose karališkuose įgaliojimuose, kuriuos pirmasis žmogus turėjo atžvilgiu žemesnės už jį kūrinijos atžvilgiu, apie ką mums byloja ši Švento Rašto mintis ir kitos jo eilutės:

Dievas juos palaimino, tardamas: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją! Viešpataukite ir jūros žuvims, ir padangių paukščiams, ir visiems žemėje judantiems gyvūnams. (Pr 1:28)

Taigi VIEŠPATS Dievas padarė iš žemės visus laukinius gyvulius bei visus padangių paukščius ir atvedė juos pas žmogų parodyti, kaip jis juos pavadins. Koku vardu žmogus pavadins kiekvieną gyvą būtybę, toks turės būti jos vardas. Žmogus davė vardus visiems galvijams, visiems padangių paukščiams ir visiems laukiniams žvėrims. (Pr 2:19-20)

Pastaba: Šventame Rašte vardo davimas siejamas su suteikiančiojo vardu galia valdyti tą, kuriam jis suteikiamas.

Dievo paveikslas žmoguje atspindi ir jo sielos svarbiausiose galiuose: prote, valioje ir jausmuose, kurios atspindi dievišką trejybę:

Nebemeluokite vienas kitam, nusivilkę senąjį žmogų su jo darbais ir apsilvilkę nauju, kuris atnaujinamas tobulam pažinimui pagal savo Kūrėjo paveikslą. (Kol 3:9-10)

Šventas Raštas skelbia, jog tobulą Dievo paveikslą atspindi tik Dievo Sūnus:

Jis, Dievo šlovės atšvaitas ir jo esybės paveikslas, palaikantis savo galingu žodžiu visatą, nuplovęs nuodėmes, atsisėdo [Dievo] didybės dešinėje aukštybių aukštybėse. (Žyd 1:3)

Jis yra neregimojo Dievo atvaizdas, visos kūrinijos pirmgimis. (Kol 1:15)

Žmogus gi yra silpna, neryški ir netobula šio neprilygstamo pavyzdžio kopija, tačiau jis yra ryšyje su Juo ir dėl to gavo teisę vadintis Jo gimine:

Juk mes jame gyvename, judame ir esame, kaip yra pasakę kai kurie jūsų poetai: 'Mes esame iš jo giminės'. Apd 17:28)

Mes esame Adomo palikuonys, o pirmasi žmogus buvo Dievo Sūnus. Apie tai rašoma Jėzaus kilmės knygoje (Lk 3:23-38):

Sūnaus Adomo, kuris buvo Dievo. (Lk 3:38)

Žmogus yra Dievo atvaizdas ir atšvaitas:

Vyru nereikia gauti galvos, nes jis yra Dievo atvaizdas ir atšvaitas (rus. vertime - слава – šlovė). O moteris yra vyro atšvaitas (šlovė). (1 Kor 11:7)

Pr 1:27. Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; vyrą ir moterį; sukūrė juos.

Pradžios knygos pirmuosiuose skyriuose kartais minimas Dievas, o kartais užsimenama apie Viešpatį Dievą. Kituose Biblijos tekstuose sužinome kitus Dievo vardus.

Galime pamanyti, jog visi ir taip žino, kas yra Dievas ir kad jo vardas Jam visai nereikalingas. Tačiau žodis ‚dievas‘ nėra asmeninis vardas. Tai tik bendrinis daiktavardis visai klasei (visokies dievams) apibūdinti. Bet Dievas nepriklauso jokiai klasei. Visgi daugelis žmonių tiki pačiomis įvairiausiomis dievybėmis, ir jie visiškai susipainioję savo supratimuose apie Dievą. Tai dar ne viskas – vardai nusako mums, koks Dievas Jis yra, koks Jis buvo apreikštas žmonėms.

Dievo vardų yra daug. Kiekvienas iš jų yra ne šiaip sau negyva etiketė, bet labai galingas. Kiekvienas vardas išryškina kokią nors dieviško charakterio pusę. Išsamesnis susipažinimas su Dievo vardais suteikia supratimo ir tikėjimo. Kiekvienas iš jų yra lyg jėgainė, kur mes galime „prisijungti“ prie to, kas Dievas yra. Apie žmones sakome, jog jie yra „daug žadantys“, nes mes juose išvelgiame potencialą. Toks yra ir Dievas. Jo vardai yra pažadai. Jie parodo mums, kas Jame mums suteikia viltį ir ko galime iš Jo tikėtis.

Kalbėdamas apie žmogaus sukūrimą Pradžios knygos autorius šioje vietoje mini Dievą, o kitame pasakojime apie žmogaus sukūrimą jau kalba apie Viešpatį Dievą:

Tuomet VIEŠPATS Dievas padarė žmogų iš žemės dulkių ir įkvėpė jam į nosį gyvybės alsavimą. Taip žmogus tapo gyva būtybe. (Pr 2:7)

Žinome, kad vardu „Viešpats“ Dievas pirmiausia prabilo tik Mozei. Taigi gali būti, jog fragmentai, kuriuose minimas „Viešpats“ priklauso Mozės rankai, o fragmentai su žodžiu „Dievas“ – kažkokiam ankstesniam šaltiniui. Žydų tradicija kalba apie Abraomo sutiktą kunigą Melchizedeką, kuris anam perdavęs kažkokius rankraščius. Galima daryti prielaidą, jog toks svarbus asmuo kaip Melchizedekas – anais senais laikais tarnavęs Dievui toje vietoje, kur praėjus amžiams buvo pastatyta Jeruzalės šventykla, galėjo turėti tokius rankraščius (o gal pats juos ir

surašė?), kuriuos Abraomas paliks savo palikuonims kaip šeimos vertybę, o Mozės rankose taps pradžia didžiojo pasaulio bestselerio, kurio pavadinimas Biblija.

Nors Dievas buvo taręs padaryti žmogų pagal savo paveikslą ir panašumą (Pr 1:26), šie žodžiai dėmesį atkreipia į tai, kad žmogus sukurtas tik pagal Jo paveikslą. Todėl tik Dievo paveikslas yra igimta žmogaus savybė. O panašumas į Dievą vienokiu ar kitokiu laipsniu priklauso nuo žmogaus laisvo, asmeninio vystymo savyje Dievo paveikslo savybių.

Pr 1:28. Dievas juos palaimino, tardamas: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją! Viešpataukite ir jūros žuvims, ir padangių paukščiams, ir visiems žemėje judantiems gyvūnams.

„Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją!“ – judaizme tai laikoma vienu iš pirmųjų įsakymu. Anot šios tradicijos, dauginimasis prasideda nuo trečio vaiko.

Kūrybinio palaiminimo galia, kartą jau suteikta žemesniems gyvūnams, siejama tik su jų dauginimusi. Žmogui gi palaiminimu suteikiama galia ne tik daugintis žemėje, bet ir valdyti ją. Ir ši galia suteikiama dėl padėties žmogaus, kuris yra Dievo paveikslas, kuris turi užimti tokią poziciją žemėje:

Tu padarei jį tik truputį žemesnį už save ir apvainikavai jį garbe ir didybe. Tu padarei jį savo rankų darbų šeimininku, padėjai visa prie jo kojų. Avis ir jaučius – visus aliai vieno – ir laukinius gyvulius, padangių paukščius bei jūros žuvis ir visa, kas tik keliauja jūrų takais. (Ps 8:6-9)

Padarei jį trumpam laikui mažesnį už angelus, didybe ir garbe jį apvainikavai, visa pajungei jo valdžiai. Jeigu jau visa pajungė, tai nepaliko nieko, kas nebūtų jam pajungta. Vis dėlto dabar mes dar nematome, jog visa jam pajungta. (Žyd 2:7-8)

Tai viena iš geriausiai išreikštų minčių apie sukurto pirmojo žmogaus Adomo (t.y. žmogaus) dydį ir grožį, prarasto per nuopuolį, bet atkurto antro Adomo – mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus:

Mes tik regime tą trumpam laikui mažesnį negu angelai – Jėzų, už mirties kentėjimus apvainikuotą didybe ir garbe. Reikėjo, kad Dievo malone už kiekvieną jis paragautų mirties. Tasai, kuriam ir iš kurio yra visata, norėjo daugybę savo vaikų nuvesti į garbę. Todėl jam priderėjo kentėjimais išstbulinti jų išganymo vadovą. (Žyd 9-10)

Žmogaus viešpatavimas gamtai turi būti suprantamas kaip kūrybiškas ir tausojantis rūpinimasis ja, nes ji reikalinga jam pačiam. Kai kurie komentatoriai mano, jog žmogaus viešpatavimas žemėje reikalingas ne žmogui, o visai kūrinijai.

“Kokia didinga žmogaus siela! Jos galiomis statomi miestai, perplaukiamos jūros, apdirbami laukai, atrandama daugybė menų, sutramdomi laukiniai žvėrys! Bet visų svarbiausia – žmogaus siela žino Dievą. Kuris ją sukūrė, ir skiria gėrį nuo blogio. Tik žmogus iš viso matomo pasaulio siunčia maldas Dievui, gauna apreiškimus, aiškinasi dangiškų dalykų prigimtį ir įsiskverbia net į Dieviškus slėpinius! Dėl jo egzistuoja žemė, saulė ir žvaigždės, dėl jo atvertas dangus, dėl jo siunčiami apaštalai ir pranašai, ir net patys Angelai; dėl jo išgelbėjimo, galiausiai, Tėvas atsiuntė savo Viengimį Sūnų!“ (Jonas Auksaburnis)

Pr 29:29-30. Dievas tarė: „Štai aš jums daviau visus, visoje žemėje sėklą teikiančius augalus ir visus medžius, kurie veda vaisius su sėklomis; jie bus jums maistas. O visiems laukų gyvuliams, visiems padangių paukščiams ir visiems žeme rėpliojantiems gyvūnams, turintiems gyvybės alsavimą, {daviau} maistui visus žaliuosius augalus“. Taip ir įvyko.

Pradžioje žmogui maistui buvo skirtos įvairios žolės ir jų šakniavaisiai bei medžiai ir jų vaisiai. Gyvūnams maistui buvo skirti žalieji augalai. Pradžios knygos autorius nutyli apie mėsą kaip maistą žmogui. Tuo remdamiesi dauguma komentatorių mano, jog iki tvano, kraštutiniu atveju, iki nuopuolio, žmonės nenaudojo mėsos maistui, ja nesimaitino ir žvėrys. Manoma, jog tuo metu nebuvo ir plėšrių žvėrių. Pirmos žinios apie mėsos ir vyno naudojimą maistui mus pasiekia iš potvaninių laikų:

Kas juda ir yra gyva, bus jums maistui. Duodu juos visus jums, lygiai kaip daviau jums žaliuosius augalus. (Pr 9:3)

Nojus, žemės artojas, buvo pirmasis, kuris įsiveisė vynuogyną. Jis gėrė vyno, pasigėrė ir gulėjo nuogas savo palapinėje. (Pr 9:20-21)

Negalima nepastebėti Dievo rūpesčio savo kūriniais, pasireiškusio rūpinimusi jų saugumu ir jų gyvybės palaikymu:

Aš padariau dykumą jo (asilo) namais, druskingąsias žemes jo buveine. (Job 39:6)

Tu želdai žolę galvijams ir augalus žmonių reikalams, kad augintų maisto iš žemės – ir vyno, kuris linksmina žmogaus širdį, ir alyvmedžių aliejaus, nuo kurio švyti veidai, ir duonos, kuri stiprina gyvastį. Visi jie laukia iš tavęs, kad duotum jiems peno, kada reikia. (Ps 104:14-15; 27)

Tam, kuris duoda maisto visiems gyvūnams, nes jo ištikima meilė amžina. (Ps 136:25)

Visų akys žvelgia į tave su viltimi, – tu duodi jiems peno, kai reikia. Atveri savo ranką, patenkini kiekvieno gyvūno troškimą. (Ps 145:15-16)

“Praėjusiais amžiais jis (Gyvasis Dievas) buvo leidęs visoms tautoms eiti savais keliais. Vis dėlto jis nepaliko savęs nepaliudyto geradariybėmis: iš dangaus duodavo jums lietaus bei vaisingų metų, teikė jums maisto ir širdies džiaugsmo“. (Apd 14:16-17)

Santykiai tarp žmogaus ir gyvūnų po nusidėjimo keitėsi į blogąją pusę. Po nusidėjimo kažkuriuo metu gyvūnai tampa maistu žmonėms, o tokia funkcija nebuvo numatyta juos kuriant.

Kas juda ir yra gyva, bus jums maistui. Duodu juos visus jums, lygiai kaip daviau jums žaliuosius augalus. (Pr 9:3)

Po žmonių nusidėjimo gyvūnai turi atduoti savo gyvybę tam, kad palaikytų ir išsaugotų pasaulį. Žmogaus tai neliečia. Draudimas žudyti žmogų yra pagrįstas jo panašumu į Dievą.

Pr 1:31. Dievas apžvelgė visa, ką buvo padaręs, ir iš tikrųjų matė, kad buvo labai gera. Atėjo vakaras ir išaušo rytas, šeštoji diena.

Sūkūręs įvairias augalų ir gyvūnų rūšis, Kūrėjas matė, kad kūriniai jį tenkina ir tai buvo “gera”:

Dievas matė, kad šviesa buvo gera. (Pr 1:4)

Žemė išželdino augmeniją: augalus, duodančius visų rūšių sėklą, ir visų rūšių medžius, vedančius vaisius su sėklomis. Ir Dievas matė, kad tai gera. (Pr 1:12)

Dievas sudėjo juos (dangaus šviesulius) į dangaus skliautą šviesti žemei, valdyti dienas bei naktis ir atskirti šviesai nuo tamsos. Ir Dievas matė, kad tai gera. (Pr 1:17-18)

Dievas sukūrė didžiąsias jūros pabaisas bei visus judančius visų rūšių gyvūnus, kurie knibžda vandenyse, ir visus visų rūšių sparnuočius. Ir Dievas matė, kad tai gera. (Pr 1:21)

Dievas padarė visų rūšių laukinius žemės gyvulius, visų rūšių galvijus ir visų rūšių žemės roplius. Ir Dievas matė, kad tai gera. (Pr 1:25)

Apžvelgdamas vienu metu visą užbaigtą kurti kūriniją ir matydamas jos pilną harmoniją ir tikslumą, Kūrėjas, kaip sako psalmininkas, “džiaugiasi savo kūriniais” (plg. Ps 104:31) ir

mato, jog visumoje viskas yra “labai gera”, t.y. visiškai atitinka Dievo numatytą pasaulio ir žmogaus kūrimo planą.

Kodėl Dievas matė, kad tai, ką Jis buvo padaręs, “buvo labai gera”? Ar kūriniai yra “labai geri” vien tik dėl savo egzistavimo?

Kūriniai yra geri ne dėl to, kad su kuo nors lyginant jie yra geri. Jie yra geri, nes jie yra tam tikras turtas. Kūriniai yra ne savaime geri, jie yra geri santykyje su kažkuo pagal savo paskirtį. Pavyzdžiui, augalai geri maistui (Pr 1:29), šviesuliai – žemei (Pr 1:17) ir t.t.

Šeštoji diena buvo kosmogoninio regėjimo paskutinis aktas. Biblinė kosmogonija pakankamai sutartinai patvirtinama jos pėdsakais, išlikusiais senovės tautose. Labai vertingi ir reikšmingi yra Chaldėjų Uro gyventojų senovės pasakojimai. Iš Chaldėjų Uro išėjo žydų tautos tėvas Abraomas. Šios chaldėjų tradicijos yra išlikusios chaldėjų burtininko Beroz užrašuose (III a. pr. Kr.) ir, kas dar daug vertingesnio, 1870 m. anglų mokslininko asirijologo Georg Smith rastose “Chaldėjų genezės” užrašų lentelėse (The Chaldean Account of Genesis, 1876). Juose nuostabiai panašiai į biblinę, nors ir nuspalvinta politeizmu, išdėstyta sukūrimo istorija. Šiame pasakojime, kaip ir Biblijoje, kūrimas dalijamas į šešis aktus, kiekvienam iš jų skiriama atskira lentelė, kuriose beveik toks pats turinys, kaip ir biblinių dienų storijose. Jose pastebimas ir tas pats bendras nuoseklumas, tie patys charakteringi išraiškos būdai, išsireiškimai ir net atskiri terminai. Lyginimas biblinės kosmogonijos su chaldėjų genezės duomenimis turi didelę apologetinę (apgyrimo) vertę.

